

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

«УКРАЇНА У ВІДЗЕРКАЛЕННІ РЕЙТИНГУ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ»

Артеменко С. Б.,

кандидат соціологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна,

Черьомухіна О. К.,

студентка факультету управління

персоналом, соціології та психології

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

В сучасних умовах процеси глобалізації стають викликом для більшості національних держав, незважаючи на їх просторове розміщення чи рівень політичного, економічного і культурного розвитку. При цьому у вітчизняній науці залишаються поза увагою дослідження щодо ризиків глобалізації для України та визначення шляхів подолання її негативних проявів, що вимагає більш поглибленого розгляду даної проблематики.

За останній рік наша країна піднялася на три рядки в рейтингу глобалізації і розташувалася на 44 місці серед 191 держави [1]. Про це свідчать дані звіту швейцарського науково-дослідного інституту «KOF Index of Globalization 2014», в якому визначено індекс глобалізації –

щорічний світовий рейтинг рівня глобалізації. Інформацією для експертного аналізу послужили дані за 2011 рік впливових міжнародних організацій, таких як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, ЮНЕСКО та інші. Значення цього індексу, яке коливається від 0 до 100 балів, формується шляхом оцінки 24 показників і об'єднує три основні групи глобальної інтеграції: економічну глобалізацію (обсяг міжнародної торгівлі, рівень міжнародної ділової активності, торговельні потоки, міжнародні інвестиції, тарифна політика, обмеження і податки на міжнародну торгівлю); соціальну глобалізацію (рівень культурної інтеграції, відсоток іноземного населення, міжнародний туризм, міжнародні особисті контакти, обсяг телефонного трафіку, поштових відправлень, транскордонних грошових переказів, інформаційні потоки, розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури); політичну глобалізацію (членство держав у міжнародних організаціях, участь у міжнародних місіях, ратифікація міжнародних багатосторонніх договорів, кількість посольств і інших іноземних представництв в країні і тощо).

Чим вище значення індексу держави, тим більше вона є залученою в світові процеси. В сучасних умовах поточне значення українського індексу глобалізації досягло історичного максимуму і склало 68,85 бали, що дозволило нашій державі розташуватися в рейтингу між Йорданією (69,46) та Ісландією (68,66), а також випередити одразу трьох географічних сусідів – Росію (65,42), Молдову (64,12) і Білорусь (59,85). Найбільш схильною до глобалізації виявилася політична сфера (86,05) України, а найменш – соціальна (60,06). Зростання значення вітчизняного індексу у порівнянні з минулими роками багато в чому стало можливим завдяки істотному прогресу в питаннях інформаційних потоків і культурного співробітництва [2].

Варто відзначити й негативні чинники зростання індексу глобалізації для вітчизняного суспільства. Зокрема, глобалізація

соціальних і економічних процесів стала базою і для глобалізації злочинності, яка стає більш організованою й транснаціональною. Збільшується незаконна міграція, торгівля наркотиками, відмиванні «брудних» коштів. Перелік загроз глобалізації можна значно розширити. Так, серед інших викликів глобалізації для України також виокремлюють демографічну кризу як наслідок долучення нашої держави до світових міграційних процесів і результат внутрішніх політичних та соціально-економічних проблем: поширення тероризму, піратства, наркобізнесу, транскордонної організованої злочинності, відмивання брудних грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, кіберзагрози; надмірне антропогенне навантаження на довкілля, що стає наслідком зростаюче забруднення природного середовища, глобальні зміни клімату, збільшення дефіциту продовольства, питної води, небезпечні техногенні аварії, епідемії, які загрожують населенню; конфлікт між уніфікуючими тенденціями глобалізації та національними соціально-культурними традиціями тощо [3, с. 112-122].

На сьогодні наша країна перебуває на 4-му місці у світі за обсягами нелегальної міграції людей (4,2 %). За коефіцієнтом свободи від корупції (2,3 за десятибальною шкалою) та за обсягами відмивання грошей Україна входить до 30 найнепривабливіших країн світу. Рівень незаконного використання інтелектуальної власності в Україні становить 91 % в усіх сферах діяльності. За цим показником вона на 4 місці в нижній частині списку, поступаючись лише Китаю – 95 %, Росії та Індії – 93 % [4, с. 196-209].

Одна з найбільших загроз глобалізаційних процесів сучасності пов'язана з масовим безробіттям та мобільністю робочої сили. Масова міграція населення набуває глобальних рис і перетворюється на серйозне джерело загострення соціально-економічної ситуації в світі. За даними

ООН, щороку в пошуках роботи і кращих умов життя емігрує до 20 млн. осіб.

В цьому контексті Україна виступає країною прийому емігрантів і водночас країною, що зумовлює імміграцію. Сьогодні Україна більше експортує робочих рук, ніж товарів. Частка трудових мігрантів з України у відсотковому відношенні до кількості населення – найвища серед інших країн. За результатами дослідження, проведеного експертами європейської комісії «Caritas International» в 2011 році приблизно 4,5 млн. трудових мігрантів з України перебували за кордоном. За іншими оцінками, ця цифра коливається від 2 до 7 мільйонів [5, с. 6-7].

Для України протягом останніх п'яти років масштабними стали внутрішні вимушені міграційні переміщення, викликані збройним конфліктом на Донбасі. Масові внутрішні міграційні переміщення українців також були пов'язані з техногенними та екологічними катастрофами (аварія на ЧАЕС). Українськими вченими детально досліджені тенденції зовнішніх трудових міграцій, робляться спроби оцінити роль грошових переказів мігрантів в динаміці, досліджено життєві стратегії мігрантів, оцінено наслідки трудових міграцій для мігрантів та їхніх сімей. Проте питання впливу трудових міграцій на соціально-економічний розвиток залишаються не достатньо дослідженими.

Підсумовуючи все вище зазначене можна дійти висновку, що глобалізація як достатньо нове та не достатньо вивчене явище привносить багато викликів та небезпек загалом. Україна постає перед необхідністю протистояти глобалізаційним викликам сучасності і має для цього значні перспективи. Зокрема, в контексті забезпечення сталого розвитку за національною державою зберігаються центральні позиції і переваги у виконанні завдань національної безпеки, боротьбі з регіональним та міжнародним тероризмом, злочинністю, наданням соціальних послуг,

регулюванням ринку, контролем над видобутком природних ресурсів і регулюванням міграції, вирішенням міжетнічних і культурних проблем тощо. Крім того, Україна має у своєму розпорядженні досить потужний людський і науково-технічний потенціал, який сприятиме ефективній протидії глобальним викликам сучасної цивілізації.

Література:

1. Міграція в Україні. Факти і цифри [Електронний ресурс] // Міжнародна організація з міграції (МОМ). Представництво в Україні. – Режим доступу: http://iom.org.ua/ua/pdf/Facts&Figures_b5_ua_f.pdf.
2. Украина поднялась на 3 строчки в глобальном рейтинге глобализации и заняла 44-е место/ Подберезный К. [Електронний ресурс] / К. Подберезный. – Режим доступу: <http://www.capital.ua/ru/publication/18509-indeks-urovnya-globalizatsii-stranmira-kof-indexof-globalization>.
3. Самойлов О. Ф. Місце України у світових глобальних процесах / О. Ф. Самойлов // Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КиМУ, 2011. – Вип. 3. – С. 112-122.
4. Манзя М. В. Соціальний вимір глобалізації / М. В. Манзя // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2008. – Вип. 32. – С. 196 – 209.
5. Кіпень В. П. Міграційний потенціал України / В. П. Кіпень, М. В. Авксентьев. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2011. – 112 с.